

Septički ili septični šok?

Klječanin Franić, Ž.

U temeljnim se medicinskim znanostima sepsa nastala zbog bakterijske infekcije i otpuštanja endotoksina s posljedičnom vazodilatacijom i padom arterijskoga krvnog tlaka naziva *septičkim šokom*. Pridjev *septički* (grč. *sēptikós*, lat. *septicus* – koji uzrokuje truljenje) izveden je od imenice *sepsa* (grč. *sēpsis* – truljenje) koja označuje trovanje krvi mikroorganizmima i njihovim toksinima iz gnojnog žarišta u tijelu. Ovaj je naziv, koji je kombinacija posuđenica iz dvaju jezika, internacionalizma (*septički*) i galicizma (*šok*), prihvaćen i u drugim europskim jezicima, pa tako njegova engleska varijanta glasi *septic shock*, njemačka *septischer Schock*, francuska *choc septique*, talijanska *shock settico* itd.

U hrvatskom se jeziku ovo upalno stanje u medicinskim jednojezičnim i višejezičnim rječnicima i leksikonima, te u stručnoj literaturi općenito, osim pridjevom *septički* označuje i pridjevom *septični*, iz čega bismo mogli zaključiti da je riječ o sinonimima. Primjerice u *Enciklopedijskom rječniku humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja* (2006.) i terminološkoj bazi hrvatskoga strukovnog nazivlja *Struna* (<http://struna.ihj.hr/>) nalazi se naziv *septički šok*, dok *Medicinski leksikon* (<https://medicinski.lzmk.hr/>) te *Englesko-hrvatski rječnici medicinskog nazivlja* (Školska knjiga, 2005. i 2008.) sadržavaju varijantu *septični šok*.

Pridjevi *septičan* i *septički* međutim nisu sinonimi, a da bismo razumjeli njihovu razliku u nazivlju i pravilno ih upotrijebili, trebamo znati po čemu se pridjevi gramatički razlikuju. Pridjevi su riječi kojima se izriču svojstva predmeta i pojava, a njihova je osnovna podjela po značenju na dvije skupine: opisne i odnosne pridjeve. Opisni pridjevi izriču osobine (svojstva) i odgovaraju na pitanje *kakav?*, dok odnosni pridjevi izriču odnose koje predmet ima prema kojemu drugom predmetu i odgovaraju na pitanje *na što?* (se odnosi).

Osim što se te dvije skupine pridjeva razlikuju po značenju, opisni se pridjevi od odnosnih razlikuju i sufiksima (tvorbenim nastavcima) kojima se izvode. Tako je u ovom slučaju *septičan* opisni pridjev izveden sufiksom *-ičan*, kojim se u hrvatskom jeziku tvore opisni pridjevi, najčešće od imenica stranog podrijetla, i koji je preuzet

iz stranih jezika (grč. *-ikos*, lat. *-icus*, engl. *-ic*). Kako opisni pridjevi mogu imati neodređeni i određeni oblik (neodređeni oblik *zarazan* – određeni oblik *zarazni*), tako i pridjev *septičan* može imati određeni oblik, a on glasi *septični*. U oba se oblika *septičan* kao opisni pridjev upotrebljava u značenju *koji je onečišćen mikroorganizmima*, s tim da se kao dio naziva uvijek upotrebljava određeni oblik, *septični*. Tako se *septičan* može upotrijebiti za ranu koja je onečišćena mikroorganizmima (*septična rana*), za bolesnika koji je u stanju sepse (*septičan/septični bolesnik*) ili za tjelesni organ onečišćen mikroorganizmima koji je izvor sepse (*septično žarište*).

Septički je pak odnosni pridjev sa značenjem *koji se odnosi na sepsu*. Sufiks *-ički* kojim se ova pridjevna varijanta izvodi potječe od istih stranih sufikasa od kojih i sufiks *-ičan* (*-ikos*, *-icus*, *-ic*), i njime se tvore odnosni pridjevi, većinom od imenica stranog podrijetla. Odnosni pridjev *septički* upotrijebit ćemo primjerice u nazivima bolesti i stanja koja su uzrokovana sepsom: *septička angina* (angina s lokalnim ili općim komplikacijama), *septička embolija* (začepljenost arterije inficiranim embolusom), *septička upala crijeva* (upala crijeva nastala u sklopu bakterijskih, virusnih i općih infektivnih bolesti), *septički pododermatitis* (gnojna upala korija kopita ili papaka).

Nije uvijek lako razlikovati opisni i odnosni pridjev i katkad izbor oblika ovisi o kontekstu, odnosno o tome što naziv podrazumijeva. Tako žarište možemo nazvati *septičnim* razumijevamo li pod tim nazivom dio tijela koji je onečišćen mikroorganizmima (*kakva su pluća?* – *septična*, tj. puna mikroorganizama), no govorimo li o dijelu tijela kao ishodištu sepse, možemo reći i *septičko* žarište (*koje žarište?* – *septičko*, ono koje je ishodište sepse). Na razliku opisnog i odnosnog pridjeva dakle upućuje pitanje – *kakav* ili *koji* (*na što se odnosi?*).

Opisni pridjev *septičan* –
onečišćen mikroorganizmima

septična rana
septično žarište
septičan bolesnik

Odnosni pridjev *septički* –
uzrokovan sepsom

septička upala
septički artritis
septički sindrom

Željana KLJEČANIN FRANIĆ, prof., Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Opisni pridjev aseptičan –
bez mikroorganizama
aseptični meningitis
aseptični pododermatitis

Odnosni pridjev aseptički
– odnosi se na asepsu kao
medicinski postupak
aseptički rad
aseptički postupak

Osim što varijacija pridjevnih oblika *septični* i *septički* u stručnoj biomedicinskoj literaturi upućuje na izrazitu nesigurnost pri odabiru odgovarajućeg oblika, katkad zbunjuje njihova upotreba i u referentnoj literaturi. Primjerice u *Enciklopedijskom rječniku humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja* u nazivima bolesti i stanja nastalih u sklopu sepse upotrijebljen je odnosni pridjev *septički*, no isti kriterij nije primijenjen i u slučaju njegova antonimnog parnjaka *aseptički*, već se neinficirana upala korija kopita ili papka naziva *aseptičnim pododermatitisom*, a meningitis kod kojeg se u cerebrospinalnom likvoru mikrobiološkim pretragama ne nalaze uzročnici naziva se *aseptičnim meningitisom*. Za razliku od bolesti koje su nastale u sklopu sepse te u nazivu sadržavaju odnosni pridjev *septički*, ove dvije potonje bolesti nisu nastale u sklopu asepsu (sterilizacije predmeta koji dolaze u dodir s ranom), stoga se ni ne mogu odrediti odnosnim pridjevom *aseptički*. U njihovu je nazivu naime upotrijebljen

određeni oblik opisnog pridjeva *aseptičan*, što znači *koji je bez mikroorganizama*, odnosno radi se o tipu meningitisa i pododermatitisa kod kojih nema mikroorganizama, mikrobiološki su „čisti“, aseptični. Odnosni pridjev *aseptički* može se međutim upotrijebiti za postupke koji se primjenjuju u sklopu asepsu, uništavanja mikroorganizama sterilizacijom instrumenata.

Kao što to pokazuju primjeri pridjeva (*a*)*septičan*, (*a*)*septični* i (*a*)*septički*, raznolikost pridjevnih oblika u nazivima povećava mogućnost njihove pogrešne upotrebe. Osim što postoji razlika između opisnih i odnosnih pridjeva, razlikuje se i upotreba određenog i neodređenog oblika opisnih pridjeva. Na izbor pridjevnog oblika utječe zatim i definicija. Da bismo pravilno upotrijebili ove pridjeve, potrebno je prije svega dobro poznavati nazivlje struke, a osim leksičkog značenja pridjeva, treba poznavati i njihovo gramatičko značenje – treba li upotrijebiti opisni ili odnosni oblik pridjeva. Ovakva raspodjela pridjeva u biomedicinskim leksikonima i rječnicima još uvijek ne postoji te se i stručnjaci i lektori često susreću s dvojabama za koju se pridjevnju varijantu odlučiti. No u slučaju našeg pitanja iz naslova nema dvojbe, upotrebljava se odnosni pridjev. Šok je *septički*, kao što su septičke sve bolesti i stanja u čijoj je podlozi sepsa.

**amoxoil
retard®**
suspenzija za injekciju

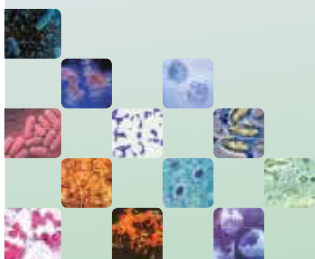
a m o k s i c i l i n

72⁷² sati
**FORTICLINA®
RETARD**
Oksitetraciklin 20%
Dugotrajnog djelovanja

48⁴⁸
48⁴⁸

Antibiotik širokog spektra
Djelovanje 72 sati

za pet terapijskih indikacija

INSTRUVET

Pendistrep

Benzilpenicilin
+
Dihidrostreptomicin

Prvi izbor kod liječenja
protiv bakterijskih infekcija

Syvaquinol 100 Injekcije

ENROFLOKSACIN

Antibiotik
širokog
spektra

**Kvaliteta
koju zaslužujete**

MAMIFORT
KRAVA U LAKTACIJI

3 u 1
Za liječenje i prevenciju
mastitisa

1
Učinkovito protiv
bakterija Gram +

2
Sredstvo koje
omogućuje
redovno i
kontinuirano
oslobađanje
antibiotika

3
Široka difuzija
u tkivo mliječne
žlijezde